הודה במקצת קרקע **פטור**. אלטריך לה תימא טעמא דפטור בריש משום דהוי כטענו חטים והודה לו בשעורים: **לימוד** ערוך **הוא בפיו** של רבי יוחנן **הא מני אדמון היא**. תימה דר' חייא בר אבא גופיה מוקי מילתא דאדמון כוותיה בפ' בתרא דכתובות (דף קח:) דמסיק לאדמון יש בלשון הזה לשון קנקנים ומיגו דמשתבע אקנקנים משתבע נמי על שמן ממתא גלגול וי"ל דמשום רבנן הוא דאלטריך לאסוקי דאייבי שהודה במקלת קנקנים ואפ"ה פטרי רבנן משום דלא תקשי ליה ממילתייהו דרבנן דקאמר מעיקרא טעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים הא יש בלשון הזה לשון קנקנים חייב אבל אדמון לעולם מחייב אפי' הודה בכל הקנקנים דבתרתי פליגי בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן ויש בלשון הזה לשון קנקנים ודייק לה מדלא קתני במתניתין פלוגתייהו בחטין ושעורין או בשור ושה ונקט כדי (ה) יין וכדי שמן משמע דפליגי בין בלשון הזה לשון קנקנים ומדקאמר נמי ר"ג רואה אני את דברי אדמון ואי דוקא בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן פליגי מאי רואה אני את דברי אדמון הא אפי' בטענו חטין והודה לו בשעורין מחייב ופליגי נמי בטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהם דאי בין בלשון הזה לשון קנקנים דוקא פליגי הוה להו לרבנן למימר בהדיא אין בלשון הזה לשון קנקנים ואדמון מחייב במודה בכל הקנקנים מדלא נקט במתניתין והודה לו מקצת קנקנים אלא נקט בקנקנים דמשמע בכולהו ולא מוקי לה במקצת קנקנים אלא משום רבנן דלא משמע מילתייהו דאין בלשון הזה לשון קנקנים אלא בכה"ג והי"ק אין ההודאה ממין הטענה דלא מיבעיא במודה בכל הקנקנים דפטרי דהא אפי' יש בלשון הזה לשון קנקנים נמי פטור אלא אפילו הודה במקצת קנקנים נמי פטור דאין בלשון הזה לשון קנקנים:

וחדא בשמואל. וכן הלכה ואע"ג דקי"ל (ה) כרבי יוחנן לגבי שמואל חדא דלרבי יוחנן נמי חייב אליבא דחד אמורא ועוד דקי"ל (ו) כרב נחמן בדיני ועוד דרב פפא דהוא בתרא סבירא ליה כשמואל וכן פר"ח בשמעתין וכן עיקר ולא כמו שפסק ר"מ בכתובות (דף קח:) כרבי חייא בר אבא:

אדרבה אין אדם מעיז בו'. ואי"ת דאמרי' בפירקין (ז) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה יש בו חזקה אין אדם מעיז בו' וי"ל אע"ג דכופר הכל נמי משתמיט מ"מ אין לו כל כך פנים לכפור הכל כמו לכפור במקצת וליכא מיגו (ח):

אשתמוטי הוא דקמשתמיט. תימה דבפ"ק דב"מ (דף ו. ושם) דייק אלא הא דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת (דרבנן) ניחא דמגו דמשיך אממונא משיך נמי אשבועתא אמאי לא משני דאשתמוטי קא משתמיט כדמשני אהתם דלעיל וי"ל משום דפריך בהדי הן פירכי עובדא ותו הא דתני רבי חייא בר' דלא מצי לשנויי הכי: **בפקדון** פסול לעדות. בפרק קמא (ב) דב"מ (דף ה:) מוקי לה דנקיט ליה בידיה ובמלוה אפילו נקיט ליה בידיה זוזי כשר במלוה להוצאה ניתנה והוא שמא צריך למעות: ומאן

**הודה במקצת קרקעות פטור. שאין נשבעין על הקרקעות כדילפינן לקמן בפירקין (דף מב:) ואף הודאתן אינה מביאה לידי שבועה: הודה במקצת כלים חייב. שבועה אף על הקרקעות ע"י גלגול דשבועה מקצת כלים: הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות. כלומר משני מינין והודה באחד וכפר באחד חייב: זוקקין. הכלים זוקקין את הקרקעות לשבועה: תניא. במסכת קדושין [כו.] נכסים שאין להם אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות ליטבע עליהן: הכא עיקר. דכולה מסכת בהלכות שבועה: והיא. דקדושין: אגב גררא נסבה. מידי דתנא התם נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בלא משיכה תני בהדייהו אלף הם זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לשבועה: אדמון היא. דבעי הודאה ממין הטענה ומיהו היכא דטענו שניה והודה לו באחד מהם חייב והא דאדמון במתני' היא מיהו הכא במסכת שבועות לא מפרשין בגמרא במאי פליגי אבל בפרק בתרא דכתובות (דף קח:) מפרשינן דבהכי פליגי: טענו חטין וקדש והודה בשעורין. מי שהיה לו לטעון על חבירו חטין ושעורין וטענו חטין ולא הספיק לטענו שעורין עד שקדש זה ואמר חטין אין לך בידי אבל שעורין יש לך בידי: אם כמערים. אם נראה לב"ד שקפץ להודות כדי שלא יטענו זה שעורין ויתחייב לו שבועה בהודאת שעורים חייב לו שבועה אם אמר לו זה שניהם יש לי בידך: ואם במתכוין. להשיב לו על טענתו של חטין ולא כקופץ פטור: לפיכך יצאו כלים. ליכתב בפירוש: למה שהן. להתחייב עליהם בכל שהן דהוה ליה למכתב (שמות כב) כי יתן איש אל רעהו כספים שנים ודבר משוב אף כל שנים ודבר משוב אלא כתב כלים לומר דהוי דבר משוב ולא בעינן שוויהן שני כסף: וכפר בפרוטה פטור. כדמפרש ואזיל כרב דאמר כפירה שני כסף בעינן: כפר בכלים. ואפילו כל דהו כדאמרינן לכך יצאו כלים למה שהן ואי משום הודאה ממין הכפירה בהא סבירא ליה כשמואל דאמר טענו בחטין ושעורין והודה לו באחד מהן מחייב: היסת. לשון אומת שמנו חכמים עליו שבועה כמו (שמואל א כו) אם ה' הסיתך בי: אין אדם מעיז פניו [כו']: תדע. דאמרינן אשתמוטי אשתמיט: הכופר במלוה. ואפילו עדים והוא לא נשבע כשר לעדות ולא אמרן אשיר אממונא הוא אלא אשתמוטי קמשתמיט ליה משום דמלוה להוצאה ניתנה (ז) ואין עכשיו בידו ואמר לפרוע: בפקדון פסול לעדות. ואפילו לא נשבע דמשעה דכפר איתשיד ליה אממונא ובב"מ בפ"ק (דף ה:) מוקמי' ליה בדאמרו שהדי דהשיא שעתא הוה בידיה דליכא למימר אירכס ליה ומשתמיט עד דנחתים ומשכח ליה: מתני אסיפא. הא דרב נחמן: כ"ש אסיפא. הא אודי ליה עליו ואיכא דרכא דממונא: שבועה

אסיפא מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת מאן דמתני ארישא כל שכן אסיפא ומאן

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ג מהל' טוען הל' יא סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סי' פח סעיף יד:

לט ב ג מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעיף ג:

מ ד מיי' שם פ"א הל' ג סמג שם עור שו"ע חו"מ סי' פז סעיף ג:

מא ה מיי' שם פ"ב הלכה יב סמג שם טוש"ע חו"מ סי' לב ס"ד:

מב ו מיי' שם פ"ו הל' ה ופי"א מהל' מלוה הל"א סמג שם טוש"ע חו"מ סי' עט סעיף י:

רבינו חננאל

באחד מהן או שהודה במקצת קרקעות פטור הודה במקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות. דקרע לאו בת שבועה היא. הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב. ודחינן לה ואסיקנא לה ומאי קמ"ל זוקקין תנינא בתחלת מסכת קדושין. ואמרינן הכא בטענו כלים וקרקעות עיקרו. והתם בקדושין אגב גררא נסבה ותנא זוקקין. ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן טענו חטים ושעורין והודה לו באחד מהן פטור. איתיביה ר' אבא בר ממל טענו שור והודה לו בשה פטור. טענו שור ושה וחמור והודה לו באחד מהן חייב. ודחה הא רבן גמליאל היא. ואקשינן עליה אי רבן גמליאל אפילו לו בשה ליחייב. אמאי תני רישא פטור. ומשני הא מני אדמון היא דתלמוד ערוך הוא בפי ר' יוחנן אדמון היא מפורשין בסוף כתובות בהטוען חברו כדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה ממין הטענה ישבע. יש לומר הא שינויא דר' חייא דאמר משמיה דר' יוחנן הא מני אדמון היא להעמיד דבריו הוא דאמר הכי ולא סמכינן עליה ור' יצחק פליג עליה. אמר רב ענן אמר שמואל טענו חטים וקדם והודה לו בשעורין אם כמערים הקדים והודה עד שלא יטענו עליו חייב: אם במתכוין פטור. פירוש כגון (ח) שהנתבע אינו טוען שנושה בו שעורין. ועוד אמר טענו שני מחטין והודה לו באחת מהן חייב לכך יצאו כלים למה שהן. ומסתברא כשמואל דהא ר' יצחק אמר וכן אמר ר' יוחנן. ורב פפא דהוא בתרא אמר חדא כרב דכפירת טענה שתי כסף וקיימא לן כותיה דרב בהא. ואמר חדא כשמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב וקיימא לן כותיה. והא דדחי ר' חייא ואמר תלמוד ערוך בפי ר' יוחנן הא מני אדמון היא. ר' חייא הוא דאמר הכי להעמיד דבריו ולא סמכינן עליה. דכל כי האי גונא שינויא הוא ולא דחי' הלכתא מפורשת בשינויא: מתני' מנה לי בידך אין לך בידי כלום פטור. אמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת. מאי טעמא

ח) תוס' ל"ל שהמוכר.

מסורת הש"ס

ה) כ"מ ד: ק: קידושין כו., ב) [כתובות קח:], ג) [שבת נג. וש"נ], ד) שביס מחטין. כל"ל רש"ל [דפוס ראשון], ה) כ"מ ה. ו., ו) כ"ק קה: כ"מ ה:, ז) [קידושין מז.], ח) [בעירובין מז:], ט) [בכתובות יג.], י) [לקמן מב:], כ) [וע"ע תוס' כתובות יח. ותוס' גיטין נא: ד"ה מפני מה וכו'].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לימוד וכו' ונקט כדי שמן משמע כל"ל ומיבו' כדי יין נמתק: (ב) ד"ה בפקדון יכו' בפ"ק דב"מ. כ"ב עי' בכ"ק דף קה ע"ב בפרש"י דלא משמע הכי כמ"ש התוס' כאן:

מוסף רש"י

הודה במקצת קרקעות פטור. משנה דאורייתא לא על הקרקעות ולא על הכלים, שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה, שאין דין שבועה בקרקעות (לקמן מב:). במקצת כלים. הודה במקצת כלים, דאיכא הודאה וכפירה בלא קרקעות, חייב. ליטבע אף על הקרקעות על ידי גלגול שבועה, דילפינן לה בפ"ק דקדושין (סז:) מקרא (שם). זוקקין. גורלין (שם) המעלטלין זוקקין את הקרקעות ליטבע ע"י גלגול (ב"מ ד: קי:) הא זוקקין אנכסים קאי שאין להם אחריות, ולא אבית דין (קדושין כו:). ומשביעין אותו. לשאינו מודה במקצת (ב"מ ו:) שבועת היסת. שבועה שהסיתו חכמים לכך להסיתו להודות (שם ה:). הכופר במלוה. ולא נשבע ובאו עדים, כשר לעדות. דמלוה להוצאה ניתנה ואינה עכשיו בידו וכולה לתמוהו עד שתשיג ידו (ב"ק קה:) אלמא לאו דעתיה למיגליה דיומא אל תשא עד תמם אלא לאשתמוטי עדיד (ב"מ ה:). בפקדון פסול לעדות. דמאי אשתמוטי איכא הכי לא ניתן להוצאה ובעין הוא ואם אבד יטענו שאבד ויפטר (שם) ומוקמינן לה בדים שיש אותן כגון דאמרי מהלי דהסיא שעתא דכפר ליה נקיט בידיה, ומפסיל אע"ג דלא אשתבע אי אשתבע מה לי מלוה מה לי פקדון (ב"ק קו:). מנה לי בידך אמר לו הן. וכפני עדים ואמר להם אתם עדי (לקמן מב:). נתתיו לך פטור. מלשלם ומשבועה דאורייתא (שם).

רבינו חננאל (המשך)

חזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו. אדרבה כו' עד הכופר במלוה כשר בעדות. בפקדון פסול לעדות. רב חביבא מתני להא דרב נחמן אסיפא מנה לי בידך א"ל הן למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך פטור. אין לך בידי חייב. מאן דמתני לה דרב נחמן ארישא כ"ש אסיפא. אבל מאן

שבועה דאורייתא. הכאה במקצת הטענה. שבועה דרבנן הא דרב נחמן: **מיפך שבועה.** אם אמר המתבע לתובע השבע וטול: **מיפס לנכסיה.** אם אמר איני נשבע ואיני משלם יורדין לנכסיו ונותנין לזה: **שכנגדו חשוד.** המתבע חשוד על השבועה ותנן לקמן (דף מד:) שתקנו חכמים שישבע התובע ויטול: **תקנתא היא.** שבועה עצמה של היסת תקנתא היא ותקנתא שיהא תובע נשבע ונוטל לתקנתא היסת שבועה שלא באה עליו אלא בתקנת חכמים לא עבדינן ויפסיד התובע בלא שום שבועה: **דפליגי עליה דרבי יוסי.** גבי מציאת חרש שוטה וקטן: **נקטיה לנכסיה דלשביקיה לגלימיה הוא.** אוחזו בציליו התלוים בו עד שיתן לו עלית שעליו כלומר כיון דמשמתינן ליה לעולם עד לדיתיב ליה לית לך למימת לנכסיה עדיף מהאי. כל דבר התלוי במחובר קרי ליה כובסא כדאמר אזול גרמא ומחיה לכובסא ואתר תמרי גאלו הן הגולין (מכות דף ח.): **עד דמטי זמן נגדיה.** לבתר תלתין יומין כדאמרינן רב מנגיד אמאן דמסהי שמתיה דרבנן עליה תלתין יומין בהאשה נקנית (קדושין דף יב.): **אשתבע לי.** אלא פרעתיך: **וכי מה כין זה.** שלא פגם שטרו לפוגם שטרו דתנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה כילד היתה כתובתה אלא זוז והוא אמר התקבלת כתובתך והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה הוחיל ומודית במנה פוגמת את שטר כתובתה ולא תפרע השאר אלא בשבועה דליכא למיסמך תו אשטרא דליכא למימר טפי קינלה והשתא דאמרת משביעין לו מה יפה כחו משאם פגם את שטרו: **הפס.** גבי פגם את שטרו אע"ג דלא טעין לזה אשתבע לי אלא אומר פרעתיך טעינן ליה אלו ואמרינן לבעל השטר השבע: **משלם.** מפשיט: **לא מודקקינן ליה.** להשבע דמיחזי דחשדינן ליה ולא לגבות לו דהא אמר ליה אשתבע לי דלא פרעתיך: **נחתיו לך פטור.** אף משבועה ומיהו שבועת היסת איכא: **והא הכא כיון דאבעיה בעדים.** והוה לו בפנייהס כמאן דאוזפיה בעדים דמי: נתתיו

ומאן דתני אסיפא כו'. תור"ת השתא דלא איתמר הלכתא כחד מהנך ליתי היכא דליכא דברא דממונא לא משבעינן ליה מספק דהמע"ה ואעפ"כ לא היה מוחה בדיינים המשביעין וקלת נראה להשביע דאיכא דאמרי טפל לגשון ראשון כמו שאומר ריב"א מיהו תור"ת דאזלינן בתר המיקל (ו) וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף ה.) גבי ההוא רעיא דמייתי התם מילתא דר"נ לתרשא דמתני' ור"מ דוחה דאיכא למימר דהתם ריש דמילתא נקט ומסיפא פריך דמשבעינן ליה היכא דאיכא דברא דממונא דהתם נמי איכא דברא דממונא מאחר שהיו רגילין למסור לו בכל יום ועוד דהא איכא קהלי דאכל דאכל תרי מיניהו ורב אמי גאון פירש דלא משבעינן ליה אלא משמתינן ליה על תנאי שיהא בשמתא (ז) אם הוא חייב ואינו משלם:

מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן. כפ' הכותב (כתובות דף פח. ושם) גבי הא דאמר רב (ח) נתמן מי פקח שמעון מייתי ליה לידי שבועה דאורייתא פירש בקונטר דנפקא מינה דבדאורייתא בעי למינקט חפצא בידיה ובדרבנן לא בעי ואין נראה דהכיא נפקותא לא אמרינן הכא ועוד דבפרק השולח (גיטין דף לה. ושם) גבי אלמנה דקאמר אדרה בבית דין ואשבעה חוץ לב"ד פי' בקונטר גופיה דבב"ד לא בעי אשתבועי משום דבעי אנקוטי חפצא בידיה אף על גב דשבועה דאלמנה שבועה דרבנן היא ובריש שמעתתא דהכותב (כתובות דף פז: ושם) פירש נמי בקונטרס גבי הא דסבר רמי בר חמא למימר שבועה דאוריי' דנפקא מינה לאפוקי שבועה:

ולמר בר רב אשי דאמר בדאוריי' נמי מפכינן. ריב"ן פי' בשם הקונטרס דהלכתא כותיה דקיימא לן כמר בר רב אשי במיפך שבועה וכן בשבועת רבינו גרשון מאור הגולה וכן רב אמי גאון והביא ראיה דהלכתא כותיה מדקאמר לקמיה אמי מאן דמפיק שטרא על חבריה אי אמר ליה אתין אשתבע לי דלא פרעתיך אמרי' ליה זיל אשתבע ליה ומה התם דאית ליה עליה ממון גמור מדאורי' יכול להפך עליו שבועה היכא דאית ליה (ב) אלא שבועה דאורייתא לכ"ש דמאי א"ל אשתבע לי את ולפי דבריו מאן דפליג אמר בר רב אשי כ"ש דפליג אדלקמיה מיהו הגאונים נחלקו בהיא דלקמיה אי אמר ליה אשתבע לי דלא פרעתיך אם יכול אידך לחזור ולומר אשתבע לי את ותפטר (ג) ואם יכול אין ראיה לרב אמי משם ועוד דלא דמי דבהיא דלקמיה ודאי תקנו רבנן משום דשכיחא דמתרמי זימנין טובא דבתר דפרעיה אשתבע שטרא בידיה כדאמרינן בפ"ק דב"מ (דף מו:) אשתמוטי דקא משתמיט דאמר ליה למחר יהבינא לך השתא ליתיה גבאי אי נמי אפשיטיה דספרא זייר ליה אבל גבי שבועה דאורייתא למה להם לתקן שיכול להופכה והשתא ההיא דלקמיה אתיא אפי' כמאן דפליג אמר בר רב אשי ורבינו יצחק מלא בתשובות קדמוניות דלא מפכינא שבועה דאורייתא וכן בה"ג ובסדר תנאים ואמוראים הלכתא כמר בר רב אשי ס"ס בר ממיפך שבועה ואודיתא אך מה שכתב בסדר תנאים ואמוראים דמיפך שבועה חשוד וקאמר מר בר רב אשי דמפכינן אכנגדו אין נראה דבחשוד לא איירי אלא בסמוך דאמר איכא ביניהו שכנגדו חשוד אלא כפירוש הקונטרס דאמר נתבע לתובע השבע וטול ור"ח נמי פסיק דהלכתא כותיה בכל הס"ס בר ממיפך שבועה ומיורי וסימנך הפך לבן ומיורי בפ' בהמה המקשה (חולין דף עו: ושם) גבי לומת הגידין דקאמר זייגי אף עליו (דחורין) [דלא חורין]: הני תרתי בלחוד לית הלכתא כותיה. ואליבא דמר בר רב אשי. מאי ביניהו ואמרינן בדאורייתא אם לא ישבע נחתינן לנכסיה ונותנין אותן לתובע אבל בדרבנן לא נחתינן לנכסיה. ולר' יוסי דתנן בציטין פרק הנזקין מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור. ואוקימנא קסבר מוציאין אותו בדיינין. הנה אפילו בדרבנן מחתינן לנכסיה. מאי ביניהו ואמרינן בדאורייתא אם היה הנתבע (חשוד על השבועה) אפכינן השבועה ונשבע התובע ונוטל וכדרבנן לא מאי טעמא דעיקר השבועה מדרבנן תקנתא היא ותקנתא לתקנתא לישבע וליטול לא עבדינן. ולרבנן דפליגי על ר' יוסי דאמרי לא נחתינן לנכסי דגזל מציאת קטן מאי עבדינן ליה: ואסיקנא משמתינן ליה ואי לא אתי ותבע למישריה עד תלתין יומין בתר ל' יומין הוא עידן נגודיה מנגדינן ליה כרב דרב מנגיד אמאן דחייל עליה שמתא בתחלת שנים אוחזין בטלית תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ועדים מעידין אותו שיש לו עליו נ' זוז ישלם (עליו) נ' וישבע על השאר וק"ל כר' חייא: ו) וקשיא לן הא דתנינן בתוספתא היה טוען מנה בב"ד וכפר ובאו עדים והעידו שחייב לו חמשים זוז הרי זה משלם ופטור על השבועה. ואם היה עד אחד מעידו הרי זה נשבע על הכל: **מתני'** מנה לי בידך א"ל הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור:

ומאן דתני אסיפא הכא הוא דאיכא דררא דממונא אבל התם דליכא דררא דממונא לא מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן איכא ביניהו [א]מיפך שבועה בדאורייתא לא מפכינן שבועה בדרבנן מפכינן ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפכינן שבועה מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן איכא ביניהו [ב]מיחת לנכסיה בדאורייתא נחתינן לנכסיה בדרבנן לא נחתינן לנכסיה ולרבי יוסי דאמר בדרבנן נמי נחתינן לנכסיה דתנן [ג]מציאת [ד]חש"ו יש בהם גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [ה]ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם למאי נפקא מינה להוציאו בדיינין מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן [ו]איכא ביניהו שכנגדו חשוד על השבועה בדאורייתא שכנגדו חשוד על השבועה אפכינן ליה שבועה ושמו אאידך [ז]בדרבנן תקנתא היא [ח]ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ולרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי דאמרו בדרבנן לא נחתינן לנכסיה מאי עבדינן ליה משמתינן ליה אמר ליה רבינא לרב אשי האי [ט]נקטיה בכובסיה דנשבקיה לגלימיה הוא אלא מאי עבדינן ליה אמר ליה [י]משמתינן ליה עד דמטי זמן נגדיה ונגדינן ליה ושבקינן ליה אמר רב פפא [יא]האי מאן דאפיק שטרא על חבריה ואמר ליה שטרא פרוע הוא אמרינן ליה לאו כל כמינך זיל שלים ואם אמר לשתבע לי אמרינן ליה אשתבע ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ומה בין זה לפוגם את שטרו א"ל התם [יב]אע"ג דלא טעין איהו טענינן ליה אנן הכא אמרינן ליה זיל שלים ליה ואי טעין ואמר אשתבע לי אמרינן ליה זיל אשתבע ליה [יג]ואי צורבא מרבנן הוא לא משבעינן ליה א"ל רב יימר לרב אשי צורבא מרבנן משלח גלימא דאינשי אלא [יד]לא מזדקקינן ליה לדיניה: מנה לי בידך כו': אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדה"י תנן מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור והא הכא [טו]כיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור

תיובתא

מג א מיי' פ"ח מהל' טוען הל"ו סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סי' פז סי"ח:
מד ב מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:
מה ג מיי' פי"ז מהל' אישות הל"ב סמג עשין עד טוש"ע חו"מ סי' רע סעיף ח:
מו ד מיי' פ"ב מהלכות טוען הל"ד סמג עשין לה טור ש"ע חו"מ סי' לב סעיף ז וסי"ח:
ה [מיי' פ"ב מהל' טוען הל' ז]:
מז ו מיי' שם פ"ח הל' ה סמג שם טור ש"ע חו"מ סי' פז סעיף ט:
מח ז מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה ב סמג עשין לד טור ש"ע חו"מ סי' פב סעיף ב:
מט ח מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע חו"מ סי' פד סעיף ח:
נ ט מיי' שם הלכה ב סמג שם טוש"ע חו"מ סי' פב סעיף ו:

מוסף רש"י

גזל גמור מדבריהם. מפני דרכי שלום (ב"מ יב.) אפילו לר' יוסי לאו גזל לאוריתא הוא (גיטין סא.). למאי נפקא מינה. מדר' יוסי, הא אתא לאשמועינן דהמחיר חכמים בתקנתן כגזל גמור (ב"מ יב.). להוציאו בדיינין. לרבנן לא דפיק בדייניס ומיהו לר' יוסי גזל מעליא לא הוי ליפסל לעדות ולעבור עליו בלאו (גיטין סא.). ותקנתא. דשכנגדו שבע ויטול דהוא נמי תקנתא, דמן התורה מי שעליו לשלם הוא יבע ויפטר מן התשלומין ואין נשבע ונוטל מן התורה, ואותן המעוין בשבועות (מד:) תקנת מחכמים הן ולשבועה לאוריתא עבוד רבנן תקנתא, אבל תקנתא לתקנתא לא עבדינן (ב"מ ה:).

רבינו חננאל (המשך)

דרבנן ל' יומין ולא קא תבע לשמתיה. והא דרב מפורשת ביבמות פרק רבן גמליאל: אמר רב פפא האי מאן דמפיק שטרא אחבריה וטען דפריע הוא לאו כל כמיניה. אלא אמרינן ליה זיל פרעיה ואי אמר ליה לישתבע לי דלא פרעתיה מחייבין ליה לאשתבועי ליה והני מילי בדטען הלוה ואמר לישתבע לי אבל אנן לא טענינן ליה כי היכי דטענינן על הפגום שטרו: ואי צורבא מרבנן הוא האי דמפיק שטרא אחבריה לא מזדקקינן ליה ללוה כד טעין לישתבע לי: **תוספתא** (פ"ה) מנה לי בידך אין לך בידי. וכן הטוען היה לך בידי ונתתיו לך או שיש לי בידך במנה כסות במנה פירות: מנה לי ביד אביך אין לך בידו כלום או נתנו לך או שיש לו בידך במנה כסות במנה פירות פטור. מנה לי בידך אין לי בידו או נתתיו לו או שיש לי בידו במנה כסות במנה פירות: מנה לי ביד אביך אין לך בידו כלום או נתנו לך או שיש לו בידך במנה כסות במנה פירות פטור.

אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור. מהשתא הו"ל לרב לאפלוגי [ר"ג] כדפליג בסיפא בשטענו חטין והודה לו בשעורין ולשמואל אדלעיל שתי כסף יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי כו' אלא נטר עד לנסוף ופליג אכולהו ונריך לדקדק אמאי צריכי כל הנך ואיכא מייניהו דתני אידך:

תיובתא

ח) [ב"מ יב. גיטין נט:], ט) [גיטין סח. ב"מ יב.], ג) [לקמן מו. ב"מ ה:], ד) [נ"מ קח: ועי' מ"ש בהפלאה שבערכין ערך כנסן], ה) [עי' תוס' ב"ב ל. ד"ה לאו], ו) [עי' מהרש"א], ז) [לקמן מה.], ח) שיך לתתני' בריש פרקין.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מאי איכא וכו' גבי הא דאמר רב פפא לו' פקח הוא מייתי לי' כל"ל ותיכא נחמן ומיכא שמעון נמתקן: (ב) ד"ה ולמר וכו' דלית ליה עליה אלא שבועה:

גליון הש"ם

גמ' ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. עי' לקמן דף מו ע"ב תוס' ד"ה בדרבנן: תוס' ד"ה ומאן וכו' אם הוא חייב ואינו משלם. עי' כ"ק דף קיח ע"א תוס' ד"ה ר"נ: ד"ה ולמר וכו' ואם יבול אין ראיה. היינו דלמ"ל דלא מהפכים בדאורייתא צריך הנתבע ליטבע כיון דשבועתו א"י לספק. לק דיכול הוא להטיל שבועה עליו כמו על השטר דיטול לומר השבע לי בזה יכול התובע להפך שבועה זו השבע ופטור. אבל אם מדאורייתא מהפכין מהפך הנתבע שבועתו עליו וצריך התובע ליטבע כמע"ל פשוט. ודלא כהמהרש"א דנמתק בזה:

רבינו חננאל

דמתני לה אסיפא אמר לך הכא אמר רב נחמן משביעין אותו שבועה היסת משום דאיכא דרדא דממונא. פירוש עיקר. דהא הודה לו מקודם כגון הא דגרסינן בפרק חומר בקודש (חגיגה כא.) א"ר אילעא א"ר חנינא עשר מעלות שנו כאן כו' עד מאי טעמא הראשונות דאית להו דרדא דטומאה מדאורייתא גזרו בהו רבנן כו': מה איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן. ואמר בדרבנן אי אמר ליה השבע וטול הדין עמו בדאורי' (למימר) [לא. ולמר] בר רב אשי אפילו בדאורייתא מפכינן. ולית הלכתא כותי. דהלכתא כותיה בכל התלמוד בר ממיפך שבועה ואיורי. וסימנך הפך לבן. והני מיורי מפורש בפרק בהמה המקשה מר בר רב אשי בענין צומת הגידין כיון דזייגי אע"ג (דחורי) [דלא חורי]: הני תרתי בלחוד לית הלכתא כותיה. ואליבא דמר בר רב אשי. מאי ביניהו ואמרינן בדאורייתא אם לא ישבע נחתינן לנכסיה ונותנין אותן לתובע אבל בדרבנן לא נחתינן לנכסיה. ולר' יוסי דתנן בציטין פרק הנזקין מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור. ואוקימנא קסבר מוציאין אותו בדיינין. הנה אפילו בדרבנן מחתינן לנכסיה.

תיובתא דרב אסי. אבל לשמואל ניחא דמלי לפרש דה"ק נתתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים ולמאי דמפרשינן לשמואל נאמן לומר פרעתיך ביני ובין עצמך כמנו דאי בעי אמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני ואמאי שפיר טפי:

תיובתא דשמואל. תימה מאי קושיא דלמא נתתיו לך אלא בעדים קאמר ולהכי חייב וי"ל דשמואל הכי קאמר מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים כי אמר רב נמי פרעתיך ביני ובין עצמך נאמן כמנו ומיהו רב פפא בסמוך ודאי לית ליה הא מגו דהא קאמר בסמוך צריך לפורעו בעדים וצריך לחוק לפי' זה דפליגי רב פפא ושמואל בדברי רבי יהודה בן בתירא ועוד יש לתמוה לגמרא שהקשה לשמואל מסיפא דמתני' מנ"ל לפרש דברי שמואל כך מאחר שרב פפא לית ליה האי סברא לכן נראה שהקשה משמע ליה דמפני שצריך ליתן לו בעדים משמע שצריך לברר שפרעו בעדים וקשה משמע כן בכל הסוגיא: **ורב פפא** משמיה דרבא **אמר אין צריך לפורעו בעדים.** אר"ת כן הלכה דהא אמר רבי אבא בגט פשוט (ב"ב דף קע.) וקיימא לן המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים וכן רבא ורמי בר חמא ס"ל הכי ברים כל הנשבעין (לקמן דף מה:): **אזל פרעיה באפי סהדי אחריני.**

פי' נקונטרס וזה אומר עדי שקר הם ואם תאמר ואיך נאמן לומר שמשקרין ויש לומר דיין דאמר באפי רואבן ושמעון בעי למימר מהימנת לי כל היכא דאמרת לא פרען עד דפרענא באפי רואבן ושמעון כדלקמן ומיהו הא דקאמר בסמוך להכי קאמר באפי רואבן ושמעון כי היכי דלא לידחייה לא אתי שפיר לפירושו דמה דיחוי שייך כיון דמייתי סהדי וס"ל למימר כי היכי דלא למיפטר אי אייתי סהדי אחריני לכן נראה לר"י דמיירי דקאמר פרעתיך באפי סהדי והלכו להם למדינת הים ויש פירושים שכתוב בהן כן וגם ר"ח פירש כן:

הא אנא והא רב ששת. בדיחותא בעלמא הוא דקא מהדר ליה ולאן משום דצריך לקיים תנאו: **כל האומר לא לויתי כו'.** ואכ"מ לית ליה והא דתנן למחר אמר לו תנהו לי אין לך בידי חייב וטעמא דכיון דאמר לא ליה הוי כמודה שלא פרע התם ליכא עדים דאמרי פרעו כי הכא ולהכי אכ"מ גופיה אית ליה בפ"ק דב"ב (דף ו. וסס) דכל האומר לא לויתי כו' כיון דליכא עדים שפרע וא"ת אמאי לא מתרלינן הכא דבוריה לא לויתי כלומר לא עמדתי בהלואתי אלא פרעתי כמו בפ' אמרו לו (כריתות יב.) גבי לא נטמאתי דמתרלינן דבוריה לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי ואומר ריב"א דהכא לא קאמר לא לויתי אלא להד"מ דלא שייך לתרוצי ליישניה אבל בפרק הכותב (כתובות דף פח.) קשה דקאמר אבל אמרי יתמי אמר לנו אבא לא לויתי נפרעין מהם שלא בשבועה דכל האומר לא לויתי כו' ויש לומר דהתם היה יכול לטעון ולתרץ דבריו אבל ליתומים לא טענינן מילתא דלא שכיחא ועוד יש לחלק דהכא כשטוענין עליו בבית דין יש לו להשיב בענין שיפטר ואין לנו לתרץ דבריו: **כל** מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה. תימה בגט פשוט (ב"ב דף קע.) גבי עובדא דרב יצחק בר יוסף דהוה מסיק זוזי ברבי אבא מסיק אף על גב דהמלוה מבירו בעדים אין כו' כי טענין ואמר פרעתי בפני פלוני ופלוני צריך לברר ויבואו פלוני ופלוני ויעידו ואמאי הא אמרינן לאו אדעתיה וי"ל דרבא סבר ליה

כמ"ד

נתתיו לך חייב. לפרוש: **בעדים הלויתיך.** קס"ד בשעת הלואה קאי ואמר ליה דאה שבעדים הלויתיך ואף אתה אל תפרעני אלא בעדים: **דלמא בשעת תביעה קאמר.** כשתבעו בב"ד וזה אומר פרעתיך אמר לו והלא בעדים הלויתיך בעדים הוה לך לפורעני ולא אמר לו כן בשעת הלואה ומשום הכי פטר ליה ר' יהודה בן בתירא: **אזל פרעיה באפי סהדי אחריני.** וזה אומר עדי שקר הם: **ואיתניסו.** מיד המלוה: **להוי פקדון בידי.** ואיני עליהן אלא שומר חנם שלא קבלתים בתורת פרעון: **כיון דקא מודים.** דקבלתינהו וזה לא בתורת פקדון מסרם לך הוי פרעון ס דברים שהיו בלבך אינם דברים: **דיוזף ופרע.** אותה הלואה שזה כופר ודאי לוה אותה באותו היום אבל לאחר זמן פרעיה: **לאומר לא פרעתי דמי.** דכיון דלא לוה לפי דבורו לא פרע והכי יש עדים שלוה נאמנין הם על הלואה ואינן נאמנין על הפרעון דהולאת בעל דין כמאה עדים: **דמסיקנא כך.** שאני נוסה כך: **לא היו דברים מעולם.** לא פרע לפנינו וזה אומר או בפניהם או שלא בפניהם פרעתיך: **הוחזק כפרן.** ואינו נאמן אפילו בשבועה לומר פרעתיך שלא בפניהם שהרי אמר פרעתיך בפניהם ונמצא שקרן: **כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש.** כגון זה שלא היה לו לומר פרעתיך בעדים שלא אמר לו זה בשעת הלואה בעדים פרע לי הלכך לא הם לבו לזכור אם בעדים פרע אם שלא בעדים ואמר בעדים פרעתיך ולאו אדעתיה ואינו הוחזק כפרן כך: עפצי

תיובתא דרב אסי אנא כי אמרי היכא דמעיקרא אוזפיה בעדים דלא לדידיה הימניה הכא הא הימניה רב יוסף מתני הכי אמר רב יהודה אמר רב אסי [6]א המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפורעו בעדים [2]ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי [3]יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים תנן מנה לי בידך אמר לו הן אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים תיובתא דשמואל אמר לך שמואל תנאי היא דתניא בעדים הלויתיך בעדים פרע לי או יתן או יביא ראיה שנתן רבי יהודה בן בתירא אומר יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים [5]פריך רב אחא ממאי דבשעת הלואה קאי דלמא בשעת תביעה קאי והכי קאמר ליה לאו בעדים הלויתיך בעדים היה לך לפורעני אבל בשעת הלואה דברי הכל חייב אמר רב פפי משמיה דרבא הלכתא המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ורב פפא משמיה דרבא אמר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ואם אמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים [3]נאמן: סימן ראוב"ן ושמעו"ן דתנ"ו הלכת"א יזפ"י ופר"ע פלוני ופלוני עפצ"י סטרא"י בהימנות"א כבי תרי: ההוא דא"ל לחבריה כי פרעתין פרעין לי באפי ראובן ושמעון אזל ופרעיה באפי תרי מעלמא אמר אביי באפי בי תרי אמר ליה באפי בי תרי פרעיה אמר ליה רבא [7]להכי קאמר ליה באפי ראובן ושמעון כי היכי דלא נדחייה ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין לי באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה איתניסו הנך זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבולי קבלתינהו מיניה דרך פקדון ואמינא ליהוי גבאי פקדון עד דמתרמו בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה א"ל [8]כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה פרעון מעליא הוי אי אמרת לקיומי תנאיה זיל אייתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דאוזיפתך אמר ליה לא היו דברים מעולם אזל אייתי סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר אביי מאי ניעבוד אינהו אמרי אוזפיה אינהו אמרי פרעיה רבא אמר [9]כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל לא פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני אמרי לא היו דברים מעולם סבר רב ששת למימר הוחזק כפרן אמר ליה רבא [10]כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל ולא פרעתיך מאה קבי

עפצי

נא א מיי' פי"ח מהל' מלוה הל"ח סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' ע ס"ח:

נב ב ג מיי' שם פט"ו הל"ח סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:

נג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

נד ה טוש"ע שם ס"ה:

נה ו מיי' פ"ו מהלכות טוען הל"ג סמג עשין לה טוש"ע חו"מ סי' עז סעיף ח:

נו ז מיי' שם הל"ד סמג שם טוש"ע שם סי"ח וסי' קמי סעיף ג:

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים. ואם א"ל אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ושמואל אמר יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים: ואקשינן על שמואל והתנן מנה לי בידך א"ל הן אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו לו בעדים: יפריק תנאי היא דתניא בעדים הלויתיך בעדים פרעני כו'. ואסיקנא משמיה דרבא המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם א"ל אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים. ואם א"ל פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להן במדינת הים אינו נאמן: ההוא דאמר ליה לחבריי כי פרעת לי פרעין בפני ראובן ושמעון טען דפרעי בפני אחרינא. אמר רבא להכי א"ל ראובן ושמעון כי דלא ליידחייה. מסתברא כד טען פרעתיך באנפי סהדי אחרני והלכו למדינת הים אבל אי איתנהו ומסהדי דפרעיה. [לא] אמר רבא דלא מהימני: **ירושלמי** מנה לי בידך א"ל הן אל תתנהו לי אלא בפני פלוני ופלוני א"ל נתתיו לך בפני פלוני. אתא עובדא קמי רבי אמר יבואו פלוני ופלוני ויעידו. הבא לידון בשטר ובחזקה רבי אומר ידון בשטר רשב"ג אומר בחזקה: מעשה בא לפני ר' חייא והורה כרשב"ג

מסורת הש"ס

ג) כתובות יח. ב"ב קע. [קדושין מג.]. ד) [קדושין יג. וש"נ], ג) עי' מיי' פט"ו מהלכות מלוה הל"ט דברים אינו נאמן, ד) כתובות פח. ב"ב ו., ה) [לעיל לד: וש"נ],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כיון דקא מודית וכו' ודברים שהיו בלבך. וכ"כ הרמב"ן פי' קו אבל בעניי אין מונן לי דאף אם הוו דברים מ"מ כיון דזה נותן לו פרעון הוי פרעון ואין נכח המלוה לומר שלא יהיה פרעון רק פקדון:

מוסף רש"י

כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי. דכיון דאמר לא לוה מודה הוא שלא פרע, והכי פטר מוכיח עליו שלוה (כתובות פח.).

רבינו חננאל (המשך)

משתבע ליה: ההיא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין באנפי סהדי דתנו הלכתא פרעיה ואיתניסו זוזי אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבלתינהו ולאו בתורת פרעון אלא בתורת פקדון עד דפרענן באנפי דתנו הלכתא: א"ל רב נחמן כיון דקא מודית דקבלתינהו מיניה פרעון הוי מאי בעית לקיומי תנאיה זיל אייתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינן הלכתא וכוליה תלמודא דלפרעך קמן: ההוא דא"ל לחבריה הב לי זוזי דאוזיפתך א"ל לא היו דברים מעולם. אתו סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר רבא כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי וחייב: ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך. א"ל ולאו פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני ואמרו לא פרעו בפנינו אמר רב ששת הוחזק כפרן. כלומר אם יטענו אח"כ שפרעתי אינו נאמן: רבא אמר כל מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה. פירוש העדים כיון דלא רמיא עליהו לאו אדעתיהו. והן ששכחו וטענתיה דלוה טענה היא: ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיק בך. א"ל ולאו פרעתיך ק' קבי

ו) כן היתה נ"ל גירסת רשב"ם נדברי רבינו אבל הרא"ש כתב דגרלה מדברי רבינו לקמן דגרס נאמן וע"ש.

ז) עי' תוס' לקן סד"ה לא מלתא:

עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת [6]כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה א"ל רבא [7]קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן [8]איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא [9]איתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא [10]והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו [11]וכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא [12]נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא [13]אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישי [14]בקיאי טפי אבל לענין עדות [15]מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה [16]כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא [17]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת [18]שוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא [19]רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א [20]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת [6]כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה א"ל רבא [7]קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן [8]איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא [9]איתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא [10]והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו [11]וכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא [12]נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא [13]אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישי [14]בקיאי טפי אבל לענין עדות [15]מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה [16]כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא [17]כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת [18]שוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא [19]רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א [20]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

עפצי. גל"ס בלע"ז ומעבדין בהן עורות: **אייפי.** מלוה סהדי דאתרבעה ארבעה קיימי ומודע מאתים וזה אומר פרעתיך מ"מ אם לא בעפציס פרעתיך במעות: **דלא רמיא עליה דאינש.** והאי נמי לא רמיא עליה לומר באיזה ענין פרעם אלא פרעתי' סתמא הלכך לא מזכר וסבור שכך הסער ולא הוחזק כפרן ונשבע שפרעם מכל מקום: **מדכר דכיר.** והוחזק כפרן: **סיטראי נינהו.** מלא אחר היים חייב לי: **איתרע שטרא.** הואיל ומודה שקיבלם ולאו כל כמיניה לומר סיטראי נינהו: **לאו אתורי יהבת לי.** לקנות מהן שוורים לשחיטה למחניה שכר: **אמסחתא.** מקום שמקצין הבשר ומוכרין: **ולא אידכר ליה שטרא.** שיטול השטר מידו: **מיגו דיכול למימר ליה.** לא פרעתי[1]) יכול למימר ליה נמי סיטראי נינהו: **וכדאבימי בריה דרבי אבהו** גרסינן. והוא במסכת כתובות בפרק הכותב (דף פה.) דמעלה כי האי מעשה לדיה: (א) **ההוא.** ליה דאמר למלוה בפני עדים בשעת הלואה נאמן אתה עלי כל זמן שתאמר לא התקבלתי ולא אוכל לומר לך פרעתיך: **אימור דאמרי זיל בשר רוב דעות הני מילי לענין אומדנא.** דשומא כדאמר במסכת ע"ז בפרק השוכר (דף עב.) א"ל כדשיימי (ב) בתלתא אפי' תרי מגו תלתא כדאמרי בי תלתא עד דאמרי בתלתא כדשיימי בד' עד דאמרי בד' וכ"ש כדאמרי בארבעה: **כיון דנחית לדעות.** מתחלה ירד לענין שהוא יתר מכדי עדות ולאי אדעות קפיד בתלתא אימניה בארבעה לא אימניה: שכחת"י מלבר"שהמשנ"הם)והנ"ימפר"שכא"ן: **מנה לי בידך אמר לו הן.** וכפני עדים ואמר להם אתם עדי: **נפקיו לך פטור.** מלשלם ומשבועה דאורייתא: **אין לך בידי.** לא היו דברים מעולם: **חייב.** לשלם ואינו נאמן בשבועה שהרי הוחזק כפרן: **אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור.** שאין כאן הודאה ממין הטענה: **לך.** חלי כור: **פטור.** דלאו ממין הטענה היא: **ורבן גמליאל מחייב.** דלא בעי הודאה ממין הטענה: **כדי שמן.** כדים מלאים שמן: **והודה לו בקנקנים.** הכדים יש לך בידי בלא שמן: **הואיל והודה מקצת טענה.** והוה ליה טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן: (ג) **או שהודה במקצת קרקעות פטור.** משבועה דאורייתא לא על הקרקעות ולא על הכלים שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה שאין דין שבועה בקרקעות כדאמרינן (בכל הנשבעין) (לקמן ע"ג): **הודה במקצת כלים.** דאיכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות: **חייב.** לישבע אף על הקרקעות על ידי גלגול שבועה דילפינן לה בפרק קמא דקדושין (דף כז:) מקראי: **זוקקין.** גורלין: **אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן.** כגון שטענו ברמיזה דחרש שלינכו חכמים בכל מקום לא מדבר ולא שומע[2]): **אבל נשבעין לקטן ולהקדש.** מפרש בגמרא: **גמ' וכי יתן איש.** ועלה כתיב ונקרב בעל הבית לשבועה כדאמרינן בנבא קמא (דף סג.): **אין נתינת קטן כלום.** דהא איש כתיב והחרש והשוטה לקטנים הם בלא דעת: **בבא בטענת אביו.** הא דקתני נשבעין בגתינת איש קאמר שהקטן טוענו אבי מסרו לידך: **והאכלתיו פרס.** והחזרתי לו חלי והחליו בידי חייב לישבע על השאר וקטן הבא בטענת אביו לא גרע מטענת עצמו דהכא: **בטוטנו קטן.** יתום קטן תובע: כולהו

שאחה חייב לאבי כך וכך ולא קטן ממש הוא אלא גדול הוא. ואמאי קרו ליה קטן. דלגבי מילי דאבוה קטן הוא. והודה לו [במקצת]. ומתני' ר' אליעזר בן יעקב הוא דאמר כי האי גוונא לאו משיב אבדה הוא. אבל משיב אבדה דברי הכל פטור

לאשתו דין ודברים בענין דר' אמי בריה דר' אבהו דנשבע דסיטרא הוו ליה עליה וגובה. ואי טעין עליה דסיטראי נינהו היכא דמודי ליה דאתורי יהבינהו ליה ומודה ליה נמי דיתיב אמסחתא וקביל זוזי דתורי וטעין השתא דסיטראי נינהו אפי' רב פפא מודה דאיתרע שטרא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לא פרענא פרעיה באנפי שהדי.

מסורת הש"ס

א) [נעיל נד: וש"נ], ב) כתובות פה., ג) [כהן מלמא מ' בתמורה כז: כשם רב פפא ע"ש ועוד ביומא פג. ע"ש], ד) נ"א מקשי, ה) [נ"ל מרש שוטה], ו) כתובות יח. [ניטין נח:], ז) כס"מ: פרעתני, ח) [נעיל נח:], ט) מרומות פ"ח מ"ב וש"נ,

תורה אור השלם

1. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים: שמות כב ו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ההוא ליה דאמר למלוה. נ"ב כוונתו לנתר דאע"פ דמלוה בעי לאתנויי והכא ליה קא מתנה אפ"ה לא אמרי' פטומי מילי בעלמא ניעבו משום דכיון דקא מתנה ליה בשעת הלואה ולאי לאתעתא דהכי הלוה לו. ועיין בפ' ח"נ דף סו בראשו ובמ"ש התוס': (ב) ד"ה אימור וכו' כדשיימי בי תלתא וכו' כדשיימי בי ארבעה וכו' וכ"ש היכא דא"ל כדאמרי בי ארבעה: (ג) ד"ה הואיל וכו' מהן הס"ד ואמ"כ מ"ה הודה ותיכם לו נמתק:

לעזי רש"י

גלי"ש. עפצים (גידולים טפילים בעלה האלון)

רבינו חננאל

עפצי דקיימי שיתא זוזי כל קבא. א"ל לאו בד' ד' הוו מזדבני כל קבא. אתו קמיה דרבא וחייביה ללוה למפרעיה ד' זוזי. א"ל רמי בר חמא והא את הוא דאמרת כיון דלא רמיא עליהו דשהדי אינשי ולאו אדעתייהו וטענתיה דלוה טענא. א"ל רבא קיצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי. ובמקום עדים לא אמרינן טענא דלוה טענה: ההוא דא"ל לחבריה הב לי ק' זוזי דמסיקנא בך והא שטרא. א"ל לוה ולאו פרעתיך. א"ל מלוה הנהו סיטראי נינהו. פי' מצד אחר היו לי עליך ופרעת אותי. אבל מזה השטר לא פרעתני כלום. אמר רב נחמן איתרע שטרא. כלומר אפי' כתוב בשטר נאמנות אינו גובה אלא בשבועה. דדייקי' מדקתני איתרע שטרא ולא קתני איבטיל שטרא ש"מ כדאמרינן. ואסיקנא והלכתא איתרע שטרא. והני מילי דפרעיה באפי שהדי ולא אדכר ליה שטרא. אבל היכא דפרעיה בין דידיה לדידיה מגו דיכול למימר המלוה לא היו דברים מעולם יכול נמי [למימר] סיטראי נינהו כאשר מפורש בכתובות פרק הכותב

מוסף רש"י

ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור. מן השבועה, בתמיה הא תקנתא דרבנן היא המוצא מציאה לא ישבע מפני תיקון העולם (ע' ניסין מח.) וכיון דלי אינו תובעו נמי מחייב ליה שבועה, הכי אין לך משיב אבדה גדולה מזו וחייב (כתובות יח.) כמו הוינן בה, וכ"ש לית ליה חששא דתיקון העולם דמשיב אבדה פטור משבועה ל"ל שביק ליה ואזיל, והאי נמי כיון דלא תבעו כמשיב אבדה הוא (ניסין נא:). **אי הכי.** טעונו גדול. **טענת עצמו.** קרי לה, טענת אחרים היא (שם) ומאי פעמים דקאמר ומאי טענת עצמו (כתובות יח.). **טענת אחרים והודאת עצמו.** על שהודה לו שאמת כדבריו ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (ניסין נא:).

רבינו חננאל (המשך)

אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי משהדי לא הימניה וקי"ל כרב פפא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא. אזל פרעיה באפי תלתא. ואסקה רב הונא כי אזלינן בתר רוב דעות לענין אומדנא דכמה דנפישי אית בהו דפקיעי טפי. אבל לענין עדות תרי כמאה ומאה כתרי. אבל אי נחת מעיקרא לדעות וא"ל מהימנת לי כתלתא דפרעיה קמי ארבעה ודאי לדעות נחת. ושהדותא דשהדי מבטלה להימנותא דידיה: **מתני'** אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן כו'. מ"ט דכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. מדכתיב כי יתן איש ש"מ אין נתינת קטן כלום: **ירושלמי** כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. פרט לקטן. עד כדון שנתן לו כשהוא קטן וחבוא כשהוא קטן. נתן לו כשהוא קטן וחבוא כשהוא גדול מנין ת"ל

ל) רעהו. עד שתהא נתינה וחביעה שוין: אבל נשבעין לקטן. אוקמה רב בבן שטוענו לחברו

נז א טוס"ע חו"מ סימן עט סעיף יב:

נח ב מיי' פי"ל מהל' מלוה הלכה ט סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סימן נח סעיף ח:

נט ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

ס ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

סא ה ו ז מיי' פט"ו מהל' מלוה הלכה ג ד סמג שם טוש"ע חו"מ סימן עח סעיף ח:

ח [ומיי' פ"ד מהל' טוען ונטען הל' ה טוש"ע חו"מ סי' מה סעי' ג וסי' פח סעי' לנ]: